

www.ketab.ir

دردانه‌های دین و دانش

مجموعه حیات علمی امامان معصوم علیهم‌السلام دفتر دوم:

امام حسن، امام حسین، امام سجاد علیهم‌السلام

نویسنده:

مرضیه محمدزاده

سرشناسه: محمدزاده، مرضیه، ۱۳۳۷-

عنوان و نام پدیدآور: دردانه‌های دین و دانش / نویسنده مرضیه محمدزاده.
مشخصات نشر: مشهد: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)، تهران: کانون اندیشه
جوان، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.

فروست: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)، ۳۹۰۳.

مجموعه حیات علمی امامان معصوم علیهم‌السلام: دفتر دوم، امام حسن، امام حسین، امام سجاد علیهم‌السلام.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۰۲-۳۴۱۵-۰۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص: ۱۳۹-۱۵۳.

موضوع: علم امام

موضوع: Knowledge of Imam*

موضوع: اسلام و علوم

موضوع: Islam and science

موضوع: علم امام --- احادیث

موضوع: Knowledge of Imam -- Hadiths*

شناسه افزوده: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

شناسه افزوده: (Behnashr (Astan Quds Razavi Publications)

رده‌بندی کنگره: BP۲۲۲/۴۴

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۲۵

شماره کاتالوگ: ۷۲۹۲۶۱۲ ملی

مجموعه حیات علمی امامان معصوم (ع) دفتر دوم: امام حسین (ع) به نشر، انتشارات آستان قدس سجاد

دردانه‌های دین و دانش

۲۹۰۳

مرضیه محمدزاده

نوبت چاپ | اول ۱۴۰۰

شمارگان | ۵۰۰ نسخه

قطع | رقعی

چاپ | مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شابک | ۹۷۸-۹۶۴-۰۲-۳۴۱۵-۰

حق چاپ محفوظ است.
به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

قیمت | ۲۳۰,۰۰۰ ریال

دفتر مرکزی | مشهد، بلوار سجاد، خیابان میلاد ص.ب. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹

تلفن و دورنگار | ۳۷۶۵۲۰۰۸

دفتر تهران | تلفن و دورنگار | ۸۸۹۶۰۴۶۶

سامانه پیامکی | ۳۰۰۰۳۲۰۹ شبکه‌های اجتماعی | ۰۹۰۲۷۶۵۲۰۰۸

نشانی اینترنتی | www.behnashr.com پست الکترونیکی | publishing@behnashr.com

اینستاگرام | [behtarinhaye_nashr](https://www.instagram.com/behtarinhaye_nashr)

فهرست

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۵
بخش اول: حیات علمی حسین (ع).....	۱۹
فصل اول: نگاهی به منزلت علمی حسین (ع) و اوضاع علمی-فرهنگی ...	۲۱
گفتار اول: منزلت علمی حسین (ع) و دیدگاه اندیشمندان درباره منزلت علمی آنان...	۲۱
۱. منزلت علمی حسین (ع).....	۲۱
۲. دیدگاه اندیشمندان درباره منزلت علمی حسین (ع).....	۲۵
گفتار دوم: اوضاع علمی-فرهنگی دوره امامت حسین (ع).....	۲۷
۱. ترویج بدعت‌ها.....	۲۸
۲. رسوخ شبهه و کج‌اندیشی.....	۲۸
۳. زندگی اشرافی.....	۲۹
۴. سبب امیرالمؤمنین علی (ع).....	۲۹
۵. زنده کردن بنیان‌های جاهلیت.....	۲۹
۶. منع احادیث پیامبر اکرم (ص).....	۳۰
۷. جعل حدیث.....	۳۰
۸. حضور قصاصان در بلاد اسلام.....	۳۱
۹. فساد حاکمیت.....	۳۱
فصل دوم: نظریات علمی حسین (ع) در تبیین علوم اسلامی و مواجهه با جریان‌ها و ...	۳۳

- گفتار اول: کلام ۳۳
۱. عقل ۳۳
۲. توحید ۳۶
- ۲-۱. شناخت خداوند ۳۷
- ۲-۲. رؤیت خداوند ۳۷
- ۲-۳. توصیف خداوند ۴۰
- ۲-۴. خشنودی خداوند ۴۱
- ۲-۵. لطف خداوند ۴۱
۳. امامت و رهبری ۴۱
- ۳-۱. وجوب شناخت امام ۴۱
- ۳-۲. مهدویت و عیسی ۴۳
۴. جبر و اختیار ۴۳
- ۴-۱. رزق و روزی ۴۳
- ۴-۲. رابطه اعمال شر با خدا و انسان ۴۴
- ۴-۲. اختیار انسان ۴۴
۵. قضا و قدر ۴۵
- گفتار دوم: قرآن و تفسیر ۴۶
۱. معارف عمیق قرآن ۴۶
۲. پیروان حقیقی قرآن ۴۷
۳. اهمیت آموزش قرآن ۴۷
۴. قرائت قرآن ۴۸
۵. قرآن و سطح‌بندی دستورهای زندگی ۴۸
۶. قرآن در صحنه قیامت ۵۰
۷. مواجهه حسنین علیه السلام با دیدگاه‌های نادرست درباره قرآن ۵۰

۷-۱. تفسیر به رأی.....	۵۰
۷-۲. فهم صحیح قرآن.....	۵۱
۸. تعلیم قرآن در آموزه‌های اخلاقی.....	۵۲
۹. گونه‌شناسی روایات تفسیری حسنین علیهما السلام	۵۴
۹-۱. تفسیر قرآن به قرآن.....	۵۴
۹-۲. تأویل قرآن.....	۵۶
۹-۳. تمسک به آیه‌ای از قرآن.....	۵۸
۹-۴. قاعده جری و تطبیق.....	۵۸
۹-۵. تضمین و تفسیر آیه.....	۶۰
۹-۶. تفسیر مفاهیم توحیدی.....	۶۱
۹-۷. تفسیر و تبیین واژه‌های قرآنی (مرجع‌یابی مفاهیم).....	۶۲
گفتار سوم: فقه.....	۶۳
۱. تبیین احکام و فروع فقهی (با تأکید بر ممیزات فقهی شیعه).....	۶۴
۲. روایات حسنین علیهما السلام در کتب فقهی اهل سنت.....	۶۷
فصل سوم: اقدامات آموزشی و عملی حسنین علیهما السلام در گسترش علوم اسلامی.....	۶۹
گفتار اول.....	۶۹
۱. ترغیب به علم‌آموزی و نگارش آن.....	۶۹
۲. تعلیم و تعلم.....	۷۰
۳. وضعیت کمی و کیفی شاگردان حسنین علیهما السلام	۷۲
۴. مجالس آموزشی حسنین علیهما السلام	۷۴
۵. مناظرات و احتجاجات.....	۷۵
نتیجه‌گیری.....	۷۸
بخش دوم: حیات علمی امام سجاد علیه السلام	۷۹
فصل اول: نگاهی به منزلت علمی امام سجاد علیه السلام و اوضاع علمی - فرهنگی دوره امامت آن بزرگوار.....	۸۱

- گفتار اول: منزلت علمی امام: و دیدگاه اندیشمندان درباره منزلت علمی ایشان... ۸۱
۱. منزلت علمی امام سجاد: ۸۱
۲. دیدگاه اندیشمندان درباره منزلت علمی امام سجاد: ۸۲
- گفتار دوم: اوضاع علمی-فرهنگی دوره امامت امام سجاد: ۸۵
- فصل دوم: نظریات علمی امام سجاد: در تبیین علوم اسلامی و مواجهه با جریان‌ها ... ۸۹
- گفتار اول: کلام ۸۹
۱. توحید ۸۹
- ۱-۱. شناخت خدا ۸۹
- ۱-۲. توصیف خدا ۹۰
- ۱-۳. شک در وجود خدا ۹۰
۲. امامت ۹۰
۳. قضا و قدر ۹۳
- گفتار دوم: قرآن و تفسیر ۹۴
۱. قرآن ۹۴
- ۱-۱. حقیقت قرآن ۹۵
- ۱-۲. کتاب هدایت و روشنائی و بخشایش و بینادلی ۹۵
- ۱-۳. کتاب شفای تن و جلای جان ۹۵
- ۱-۴. کتاب عمل ۹۶
- ۱-۵. کتاب بی‌شبهه و اختلاف ۹۶
- ۱-۶. کتاب هنر و نوآوری ۹۶
- ۱-۷. قرآن و زندگی مادی ۹۶
- ۱-۸. قرآن و منزلگاه‌های کرامت ۹۶
- ۱-۹. قرآن و زندگی روحی ۹۶
- ۱-۱۰. قرآن و ساعات مرگ ۹۷
- ۱-۱۱. قرآن و آیات محکم و متشابه ۹۷

پیشگفتار

پس از قرآن و سنت رسول ﷺ به عنوان منابع اصلی و ثابت دین اسلام، اهل بیت پیامبر ﷺ از جایگاه و منزلت ویژه‌ای در معارف اسلامی برخوردارند؛ زیرا بنا به آیات قرآنی و روایی، آنان هم‌نشین قرآن و آگاه‌ترین افراد به فهم و تفسیر قرآن و استمرار بخش سنت و سیره رسول خدا ﷺ، منابع مقتضیات و شرایط تحول‌پذیر عصری و نسلی هستند. از این رو شناخت سیره و حیات معصومین به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. اما نکته مهم این است که سیره و زندگی این بزرگواران جز در واقعیت و ظرفیت‌های تاریخی که با انواع محدودیت‌ها، کمبودها و نامایمات مواجه بودند قابل بررسی و فهم نیست. بر این اساس، با توجه به مسئولیت سنگین امامان معصومین برای صیانت و حفظ دین اسلام از خطر انحراف، جعل و تحریف و ظاهرنگری از سویی و تبیین و ترویج معارف و علوم اسلامی همچون تفسیر، فقه، کلام، اخلاق و ... از سوی دیگر ضروری است سیره و زندگانی آنان از ابعاد و زوایای مختلف بررسی شود.

در عصری زندگی می‌کنیم که تحولات اجتماعی و تمدنی بزرگ آن به نوعی، بازخوانی سیره و سنت معصومین برای هماهنگ‌سازی جامعه اسلامی با شرایط زیست کنونی است. در این میان توجه به علم و آموزش جایگاهی ویژه دارد و برای ما مسلمانان فوق‌العاده پراهمیت است که بدانیم انمه چگونه به کسب علم می‌نگریستند؟ راه‌های پیشنهادی آنان برای دستیابی به علوم جدید چه بود و چه راهکارهایی برای آموزش و نشر علم ارائه می‌کردند؟ با این اوصاف به نظر می‌رسد قشر دانشجو به این موضوع بیشترین

علاقه و توجه را دارند؛ بنابراین ضروری است در عرصه محصولات فرهنگی مربوط به حیات علمی، آثاری متضمن تعالیم معصومین ارائه شود.

اثر حاضر محصول تلاش گروه مطالعات فرهنگی و اجتماعی مرکز پژوهش‌های جوان است. این مجموعه شاخه‌ای از شاخسار پر بر و بار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی^۱ است که با گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی» به افق‌های پیش رو و گام‌های پیشرو در عرصه فرهنگ جامعه اندیشیده و آثار مفیدی به ثمر نشانده است. رشد و شکوفاندن باورها و گرایش‌های دینی، معرفی الگوهای مطلوب رفتار دینی و پاسخ به نیازها و خواسته‌های جوانان در زمینه‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی از مهم‌ترین اهداف فراروی مرکز است تا با رصد شرایط روز جامعه، به صید موضوعات ضروری دست زند و پژوهش‌هایی مفید بیافریند.

مرکز پژوهش‌های جوان دو چهار سطح جوان، دانشجو، اندیشه و طلبه به تولید آثاری در قالب‌ها و آرایه‌های گوناگون مشغول است.

۱. مخاطبان «کتاب جوان» تحصیل‌کردگان دوره متوسطه‌اند و عموماً ۱۷ تا ۲۴ سال دارند.

۲. مخاطبان «کتاب دانشجو» دانش‌پژوهان مقطع کاردانی و کارشناسی با حدود سنی پیش‌بینی‌شده ۱۸ تا ۲۶ ساله‌اند.

۳. مخاطبان «کتاب اندیشه» جوانان عبور کرده از تحصیلات مقطع کارشناسی و با سن پیش‌بینی‌شده کمتر از ۲۸ ساله‌اند.

۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با توجه به بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری پیرامون زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و پرداخت علمی و روزآمد به حوادث فکری و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری قشرهای تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، به عنوان نهادی علمی-پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیر دولتی و غیر انتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانش‌نامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

۴. مخاطبان «کتاب طلبه» جوانانی هستند که سال‌های نخست و سطوح میانی علوم حوزوی را می‌گذرانند.

کتاب پیش رو از آثار سطح دانشجوی این مرکز است.

این مرکز با قدردانی از سرکار خانم مرضیه محمدزاده برای انجام این اثر، تلاش مجدانه مدیر گروه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، آقای مهدی رحیمی، شورای علمی گروه و همکاری ارزیابان گرامی آقایان غلامحسین محرمی و سعید طاوسی را ارج می‌نهد و صمیمانه در انتظار نقدها و پیشنهادهای خوانندگان تیزبین نشسته است.

مرکز پژوهش‌های جوان

www.ketab.ir